

Restaurátorský průzkum a záměr na restaurování Kovoprvky na vnějším plášti budovy bývalé spořitelny Šternberk

I. Lokalizace památky:

1. Okres: Olomouc
2. Obec: Šternberk
3. Adresa: Radniční 80/18, Šternberk
4. Název objektu, jehož součástí je rest. dílo:
5. rejstříkové č. památky: 15897/8-3167
6. Název restaurované památky: Kovoprvky na vnějším plášti budovy bývalé spořitelny

II. Údaje o památce:

1. Název památky: Kovoprvky na vnějším plášti budovy bývalé spořitelny
2. Autor: architekt: Gartner Jakob projekt Jakob Gartner, stavitel. O. Veth
3. Datace: 1895
4. Materiál, technika: Fe, Zn, Cu, umělecko -kovářské-zámečnické a klempířské práce

5. Předchozí známé rest. zásahy: nedatovány

III. Údaje o akci:

1. Vlastník: Město Šternberk, Horní náměstí 78 / 16, 785 01 Šternberk
2. Investor: Město Šternberk, Horní náměstí 78 / 16, 785 01 Šternberk
3. Návrh na restaurování vypracován: 21. 8. 2026

Třípodlažní budova má sedlovou střechu, ve střední části s nadstavenou valbovou střechou, ukončenou kovanou mříží na hřebenu. Střecha je pokrytá červeným plechem. Středový arkýř je ukončený věží pokrytou měděným plechem, původně nesoucí tepanou sochu Rollanda. Kolem této věže jsou čtyři drobné věžičky. Dva boční štíty v průčelí, jsou překryty Cu plechem a zakončeny zdobnými kovanými prvky s makovicí a rostlinnými motivy. Okna se zasklením do olova jsou v nejvyšší části bočních štítů (4 kusy) a ve středovém arkýři (3 kusy). V nároží střechy jsou dvě další věžičky s Cu oplechováním, zakončeném kamennou hlavicí (na pravé straně domu, na levé straně kamenná hlavice chybí, je dochovaný pouze Fe trn – oplechování je narušeno a do architektury zatéká). V přízemí budovy se nachází vstupní dvoudílná kovaná mříž s nadsvětlíkem s číslem budovy 18. Nad mříží je v zrcadle umístěn kovaný držák na tři vlajky. Štíty, okenní parapety a římsy jsou oplechovány. Na prvcích jsou hroty proti holubům, které nejsou plně funkční.

IV. Popis stavu památky, průzkum a návrh prací:

Dvoudílná kovaná mříž s korunou

Konstrukce mezi otvíravou částí mříže a korunou je oddělena masivním bohatě profilovaným břevnem z Fe plechu. Výška otvíravých křídel 2500 mm, šířka obou křídel 1610 mm. Výška nadsvětlíku 1100 mm, šířka 1610 mm. Původní krabicový zámek byl z mříže odstraněn. V současnosti je mříž opatřena třemi zámky typu FAB do nově vyrobených plechových krytů.

Jedno z křídel je osazeno 2 původními zástrčky. Každé křídlo je osazeno na 2 otočné čepy v horní a dolní části.

Mříž je natřena barvou v černém odstínu. Nátěr byl proveden cca před 5 lety na původní povrchové úpravy. Díky tomu bylo možné odebrat vzorky a podrobit je mikroskopické analýze.

Mříž je pouze znečištěna prachem a nečistotami.

Kovaný držák na tři vlajky

Kovaný držák nad vlajky se nachází na fasádě nad vstupní kovanou mříží. Je zdobený volutami s trojlístkem. V době průzkumu nebyl držák přístupný. Povrch držáku je silně zasažen korozi a nátěr šedočernou barvou je degradovaný.

Středový arkýř s centrální věží a čtyřmi věžičkami zdobenými novogotickými fiálami

Nad středovým arkýřem se nachází centrální věž, oplechována Cu plechem, silně znečištěným holubími exkrementy. Spoje – falce jsou na mnoha místech porušené, nedoléhají a do věže zatéká. Stejný problém způsobují povytažené hřebíky, jejichž hlavičky nebyly zacínovány.

Tato věž původně nesla sochu rytíře Rollanda. Po odstranění této sochy byla věž opatřena plechovou osmibokou „korunou“ (pravděpodobně zinkový či pozinkovaný plech), která nekopíruje tvar věže. Na místo sochy byl instalován bleskosvod, který je silně zkorodovaný, dožilý a v místě jeho usazení do hrotnice zatéká.

Po obvodu věže jsou 4 malé arkýře s okénky završené plechovými věžičkami s fiálami. Tři fiály jsou původní a jsou odlité ze zinkové slitiny. Každá fiála se skládá ze čtyř krabů a centrální šišky (výška 400 mm, šířka krabů 240 mm). Fiály jsou vsazeny přes oplechování (částečně zinkový plech, částečně měděný plech) do dřevěných hrotnic. Toto oplechování je na mnoha místech narušeno a do hrotnic zatéká. Na jedné z původních fiál chybí 1 krab (u fiály zcela vlevo, blíže ke střeše). Povrch fiál je znečištěný, nicméně konstrukčně jsou fiály v dobrém technickém stavu.

Ze čtvrté fiály je dochována pouze původní centrální šišťice, chybějící krabi byli nahrazeni plechovými kraby ze zinkového plechu (dva plechoví krabi v současnosti chybí) a jejich stav je velmi špatný. Síla plechu nevyhovuje povětrnostním podmínkám.

Okénka arkýřů věžiček jsou zvenku překrytá kovovými sítěmi.

Oplechování malých věžiček v horní části je vyrobeno ze zinkového plechu, který je silně degradovaný, zkorodovaný. Místy chybí až několik centimetrů materiálu. Také zde jsou spoje – falce na mnoha místech porušené, nedoléhají a do věže zatéká.

Rytíř Rolland byl vyroben šternberským klempířským mistrem Franzem Maulerem (FRANZ MAULER, SPENGLERMEISTER, STERNBERG, 12/8 1928) a v současné době je uložen ve vstupní hale Vlastivědného muzea Olomouc.

Kované zdobné prvky s makovicemi a rostlinnými prvky nad dvěma bočními štíty budovy

Kované prvky s makovicemi a profilovanou nohu jsou usazeny přes oplechování (měděný plech) do dřevěné hrotnice. Toto oplechování je na mnoha místech narušeno a do hrotnic zatéká. Kovaný zdobný prvek nad levým bočním štítem má původní makovici. Makovice

nad pravým štítem je včetně nohy nově vyrobená a tvarově nekopíruje dochovaný originál makovice nad levým štítem. Po sejmutí zdobného prvku ze střechy bude zjištěn stav a typ materiálu. Pokud nebude makovice vyrobena z Cu plechu, tak bude nahrazena novou makovicí, která bude respektovat originál. Uchycení prvků je vlivem narušení hrotnic nestabilní a uvolněné; prvky jsou vyoseny.

Celková výška kovaného zdobného prvku s volutami činí 950 mm, průměr makovice 300 mm, výška nohy pod makovicí 300 mm.

Na zdobných prvcích je patrná silná koroze, povrchová úprava je degradovaná a zachovaná pouze sporadicky.

Kovaná mříž na hřebenu střechy

Kovaná mříž je složená z pěti polí (výška 1 pole = 500 mm, délka 1200 mm) a na koncích je ohraničená dvěma stylizovanými květy. Pole jsou odsazena od hřebenu střechy 400 mm. Nosnou konstrukci tvoří čtyřhran 25/25 mm v počtu 6 kusů, které jsou vsazeny přes novodobé oplechování do hřebenu střechy. Tyto nosné tyče jsou utěsněny tmelem, který je dožilý a po obvodu tyčí zatéká do střechy. Jednotlivá pole jsou vyrobena z pásů 20/8 mm. V centrální části každého pole je stylizovaný čtyřlístek v kruhu, doplněný čtyřmi plechovými trojlístky. Po bocích čtyřlístků jsou voluty zakončené tepanými listy. Mříž je silně zkorodovaná s výrazným nárůstem hloubkové koroze. Nátěry jsou silně degradované a zachované jen lokálně. Konstrukce mříže je v relativně dobrém stavu.

4

Oplechování štítů, říms a parapetů – klempířské prvky

Na většině oplechování jsou povytažené hřebíky, jejichž hlavičky nejsou upevněny k plechu cínovou pájkou. Těmito otvory zatéká pod oplechování.

Okna zasklená do olověných profilů

Okna zasklená do olova jsou v nejvyšší části bočních štítů (4 kusy) a ve středovém arkýři (3 kusy). Zasklení tří oken ve středovém arkýři včetně okenních rámců je v dobrém stavu. Stav oken v bočních štítech nebylo možné posoudit. Jsou zakryty hustou kovovou sítí.

V. Záměr na restaurování

- Podrobná fotodokumentace.
- Ze vstupní mříže a z mříže v hřebenu střechy byly odebrány a prozkoumány vzorky za účelem zjištění původní barevnosti a použitých materiálů. Všechny vzorky byly prozkoumány mikroskopicky. Vzhledem k nevhodným podmínkám odběru vzorků a stavu degradovaných barevných nátěrů z kovových prvků umístěných na střeše budovy, nebylo možné vzorky připravit k nábrusu. Vzorky dochovaných barev byly odebrány seškrábnutím z povrchu Fe a jsou až na výjimky dochovány pouze jako barevné mikrogranule.
- Tabulka s popisem jednotlivých vzorků je v závěru tohoto záměru.
- Označení jednotlivých prvků, jejich polohy a způsobu uchycení.
- Demontáž všech prvků a odvoz do restaurátorské dílny. Zvláště novogotické fiály ze zinkové slitiny musí být demontovány a transportovány šetrně, aby nedošlo k jejich dalšímu poškození.
- Provedení doplňujícího mikroskopického průzkumu původní povrchové úpravy (stratigrafie) v restaurátorské dílně.

Fe prvky

- Očištění od poškozených povrchových úprav a korozivních produktů bude provedeno mechanickou cestou, a to tryskáním jemným skleněným prachem za použití regulovaného tlaku v kompresoru nejvýše 1,5 až 5 atm., aby nedošlo k poškození. Průběh čištění bude prováděn za stálé kontroly a regulace tlaku a vzdálenosti trysky od čištěného povrchu a přizpůsoben charakteru materiálu.
- Poté bude povrch prvků dočištěn kartáčem a škrabkami – skalpelem.
- Revize veškerých konstrukčních spojů.
- Repase všech kovových prvků.
- U všech prvků, které jsou ukotvené do střechy, budou na jejich nosnou konstrukci – nosné tyče nově vyrobeny tzv. „sukénky“, které překryjí nově vyrobené zvednuté límce na oplechování.
- Po dokonalém očištění budou prvky chemicky ošetřeny za použití této směsi: Benzyl-alkohol, kyselina citronová, Ethanol, technický benzin, technický petrolej, solventní nafta a větší příměs Taninu.
- Na místa silně napadena korozí bude tato směs aplikována vícekrát.
- Vzhledem k tomu, že provést nové pocínování by bylo příliš nákladné (nutnost oddělit jednotlivé prvky od konstrukce mříže), tak doporučuji pouze základní nátěr silikon-akrylátovou barvou plněnou zinkem 40 % (Bilak Zn Primer) ve dvou vrstvách.

- Vrchní nátěr bude proveden na základě výsledků mikroskopického průzkumu olejovou barvou s uretanizovanou fermeží technikou stírané polychromie:
- **vstupní mříž:** černá barva + zelená barva (listy). Středové štítky v centrální části mříže + číslo popisné, královské korunky 8 kusů, čtyřcípé hvězdičky, které částečně překrývají čtyřlístky: zlacení: Podklad pod zlacení bude proveden olejovou barvou s uretanizovanou fermeží ve žlutém odstínu a pozlacení bude provedeno trojitým věžovým plátkovým zlatem, ryzosti 23,75 karátu na mixtion.
- **mříž na hřebenu střechy:** trojlístky: žlutá barva; listy: zelená; rámová konstrukce: černá barva
- **Kované zdobné prvky s makovicemi a rostlinnými prvky nad dvěma bočními štíty budovy:** konstrukce – černá barva, stylizované listy – zelená barva
- Barvy budou namíchaný a vyzvorkovány podle dochovaných barevných odstínů a konzultovány se zástupci NPÚ a investorem.
- Sítě v malých okénkách centrální věže budou odstraněny a budou vyrobeny nové rámy se sítěmi z nerez materiálu a upevněny z vnitřní strany oken věžiček.

Fiály – zinková slitina

- Demontáž
- Očištění od nánosů mechtů a nečistot měděným kartáčem.
- Výroba modelu pro odlití chybějících prvků – 5 krabů.
- Odlití chybějících prvků.
- Doplnění nově odlitých prvků na nerezové čepy, šrouby a hliníkové nýty. Spoje budou zaletovány cínovou pájkou.
- Omytí destilovanou vodou.
- Aplikace nátěru směsí pryskyřice a vosku.
- Degradované stříšky z pozinkovaných plechtů pod fiálami, završující hroty věžiček, budou nahrazeny novými prvky z Cu plechtů.

Okna zasklená do olověných profilů

- Očištění
- Revize zasklení oken
- Repase, případné doplnění chybějících prvků za použití původních technik.
- Provedení nátěrů dřevěných rámtů

Oplechování štítů, říms a parapetů – klempířské prvky

- Je nutné provést u všech plechtových prvků revizi. Cu plechy budou repasovány. Zinkové či pozinkované plechy budou nahrazeny Cu oplechováním.

- Veškeré spoje budou zrevidovány, nevhodné hřebíky budou nahrazeny novými poměděnými nerez vruty s těsnící podložkou. Hlavičky dochovaných hřebíků budou zaletovány cínovou pájkou.

Měděné oplechování prvků

- Očištění od nánosů mechů a nečistot měděným kartáčem.
- Odstranění nefunkčních tmelů.
- Srovnání deformací.
- Vyspravení trhlin cínovou pájkou s příměsí stříbra.
- Nové tmelení vhodnými tmely.

Završení centrální věže nepůvodní osmibokou „korunou“

- Nepůvodní osmiboká koruna, která nekopíruje tvar centrální věže, bude odstraněna a nahrazena novou korunou z Cu plechu ve tvaru kopírujícím tvar věže.
- Po odstranění nepůvodní koruny bude vyrobena přesná šablona. Tvar „koruny“ bude konzultován s investorem, projektantem a zástupci NPÚ.

Plechové makovice umístěné pod kovanými zdobnými prvky nad bočními štíty

- Pokud bude zjištěno, že makovice nad pravým štítem je z pozinkovaného plechu, tak bude nahrazena nově vyrobenou kopií dle dochovaného originálu makovice nad levým štítem.
- Cu makovice nad levým štítem bude očištěna od nánosů mechů a nečistot měděným kartáčem.
- Srovnání deformací.
- Vyspravení trhlin cínovou pájkou s příměsí stříbra.
- Nové tmelení vhodnými tmely.

7

Zinkové či pozinkované oplechování prvků

- Zdegradované zinkové či pozinkované oplechování bude nahrazeno novými Cu plechy.
- V částech střechy, kde zůstane stávající oplechování, proběhne také očištění od nánosů mechů a nečistot mosazným kartáčem.
- Odstranění nefunkčních tmelů
- Srovnání deformací.
- Vyspravení trhlin cínovou pájkou.
- Aplikace barvy na lehké kovy.
- Nové tmelení vhodnými tmely.

Bleskosvod

- Výměna stávajícího nevhodného bleskosvodu za nový.
- Revize hrotnice a úprava oplechování, aby po instalaci bleskosvodu nedocházelo k zatékání do hrotnice.
- Revize nového bleskosvodu.

- Zpětná montáž na původní místa.

- Veškeré práce musí provádět restaurátor kovů s mnohaletou zkušeností v oboru.
- Zpracování závěrečné restaurátorské zprávy včetně fotodokumentace.

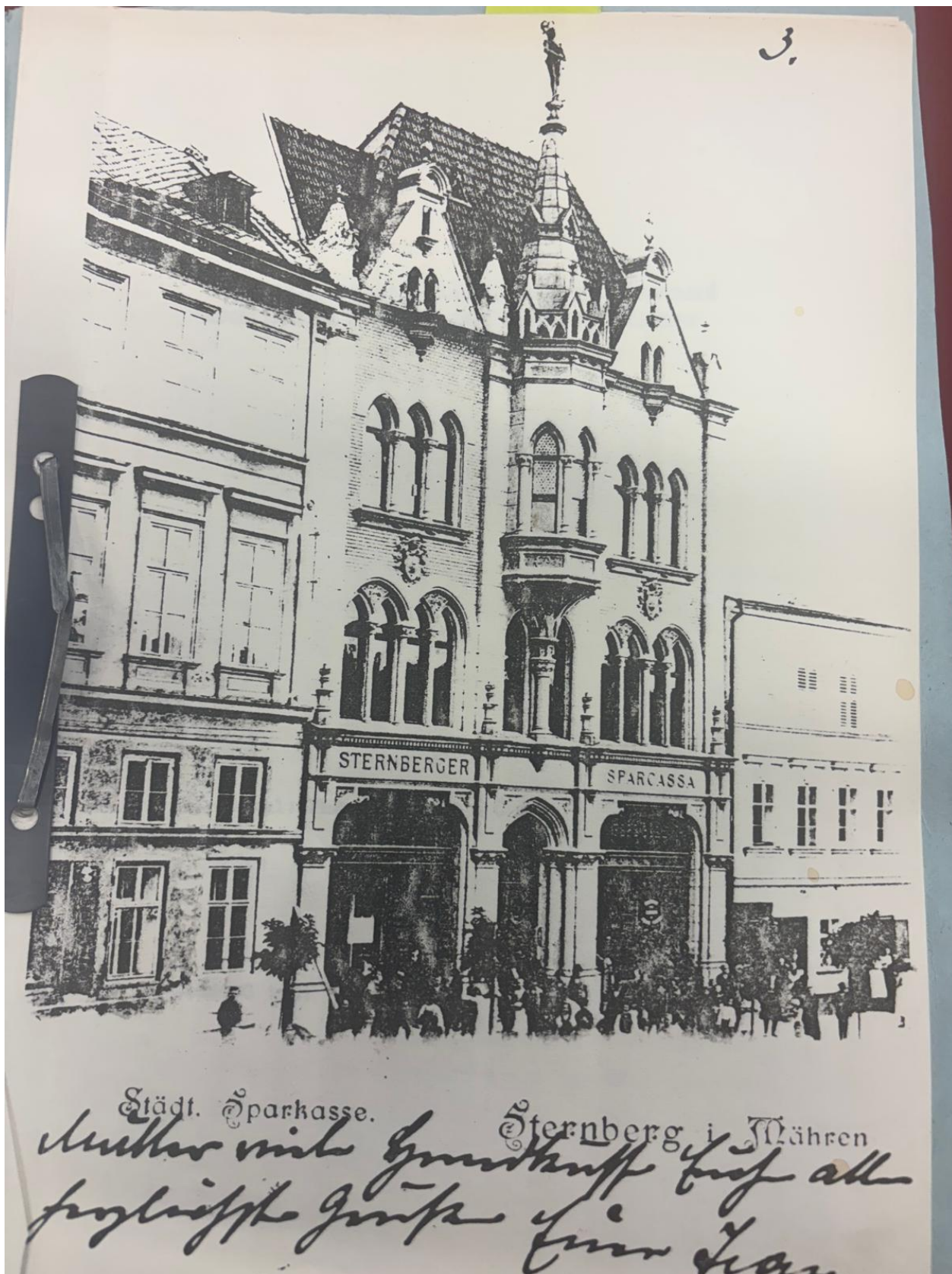
V Olomouci dne 21. 8. 2026

Jiří Běhal
Restaurátorská licence MK. ČR. č. 5.603/95

UMĚLECKOKOVÁŘSKÉ A RESTAURÁTORSKÉ PRÁCE JIRÍ BĚHAL

Rytíř Rolland ve Vlastivědném muzeu Olomouc

UMĚLECKOKOVÁŘSKÉ A RESTAURÁTORSKÉ PRÁCE JIŘÍ BĚHAL

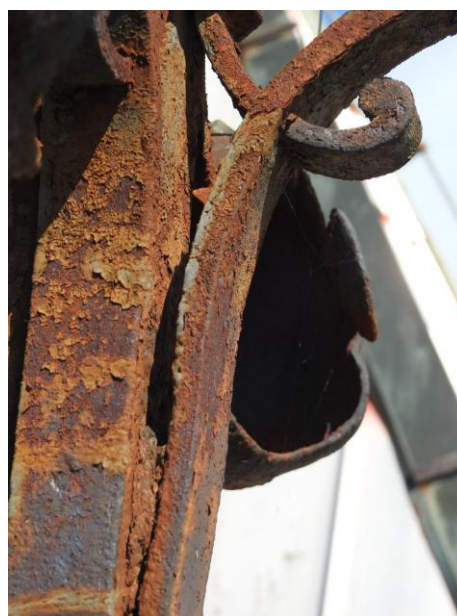
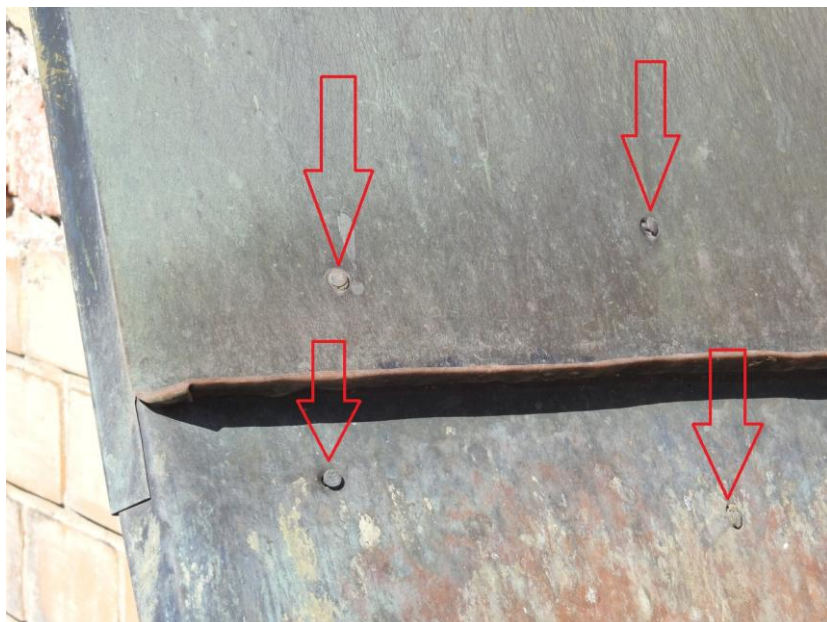

Chybějící krab na odlitku fiály a vyznačení trhlin v plechu

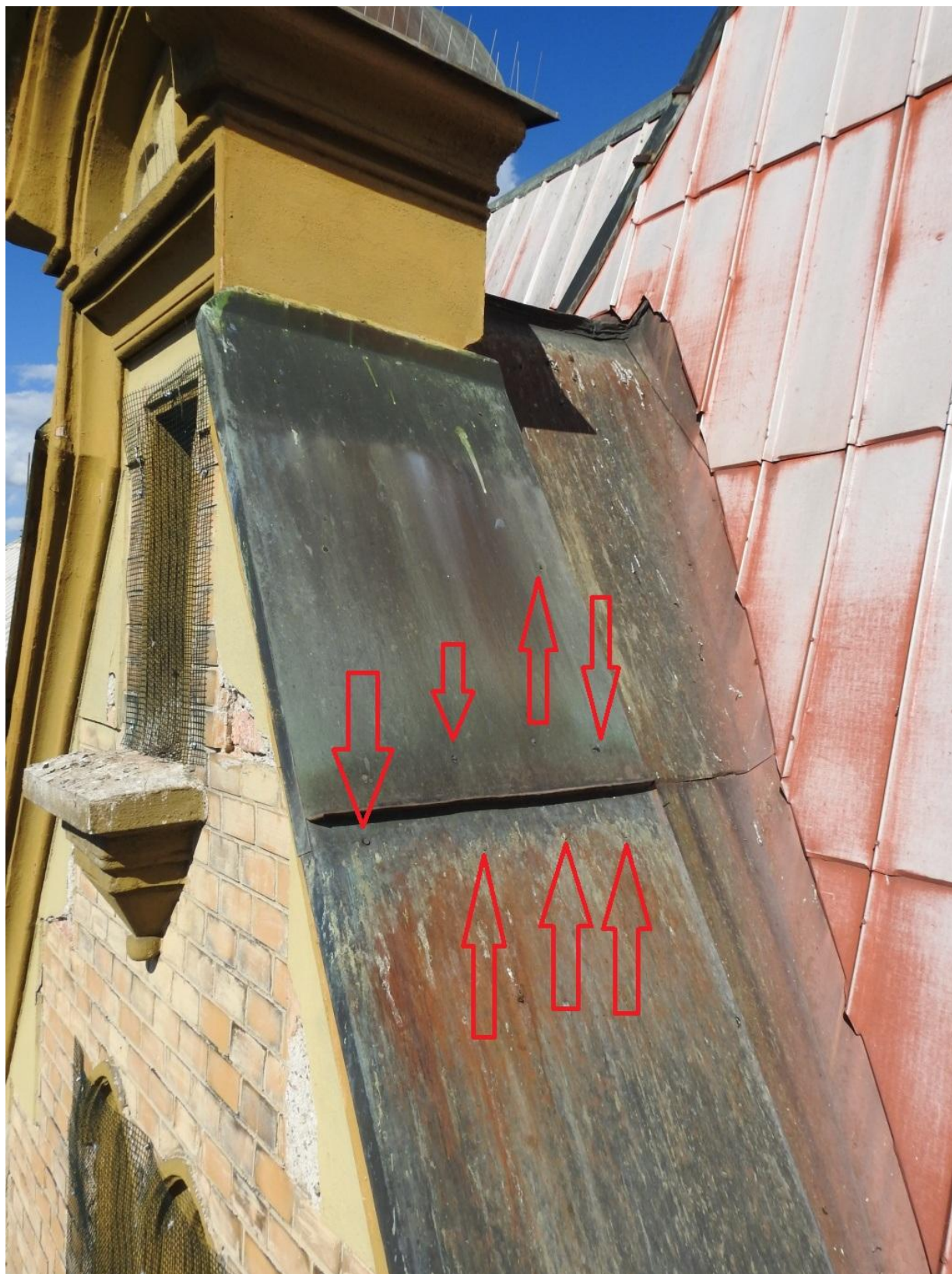

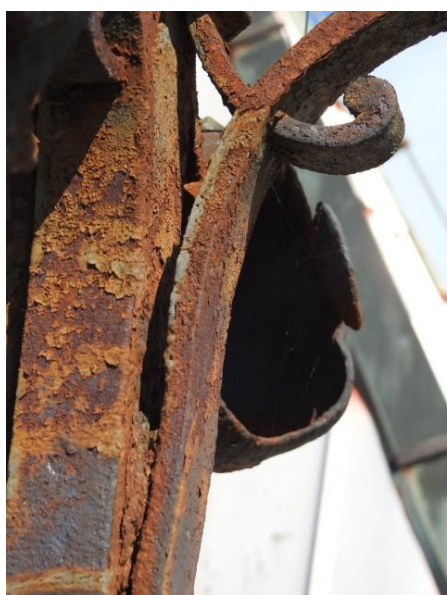
Původní šišťice a torzo nepůvodních plechových krabů

Vyznačení protrženého oplechování

Silná koroze

Nepůvodní makovice

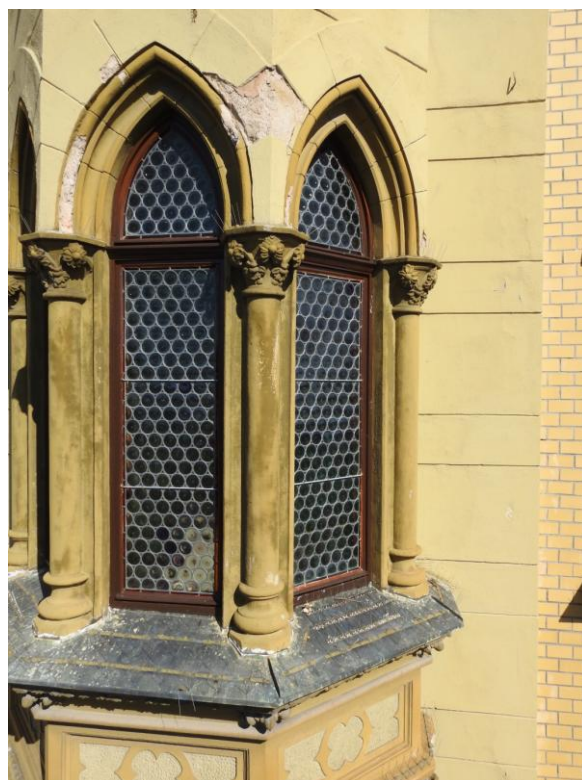
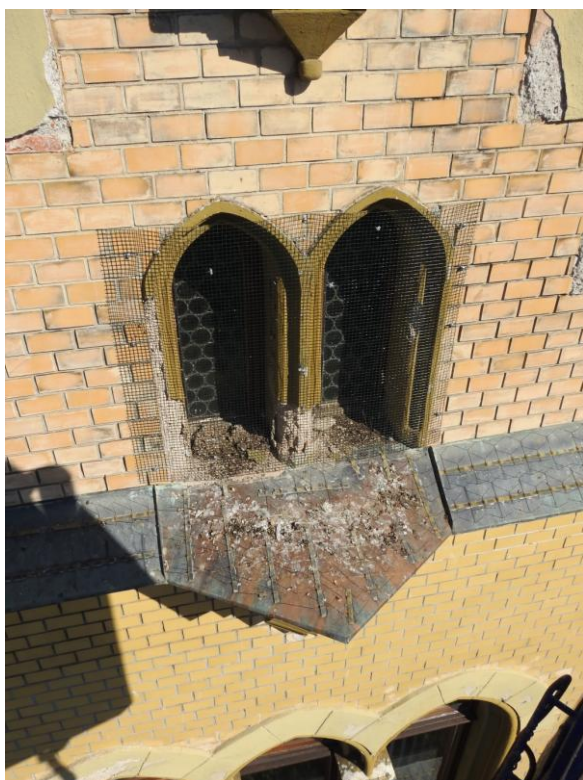

Detail protrženého oplechování

Detail silné koroze

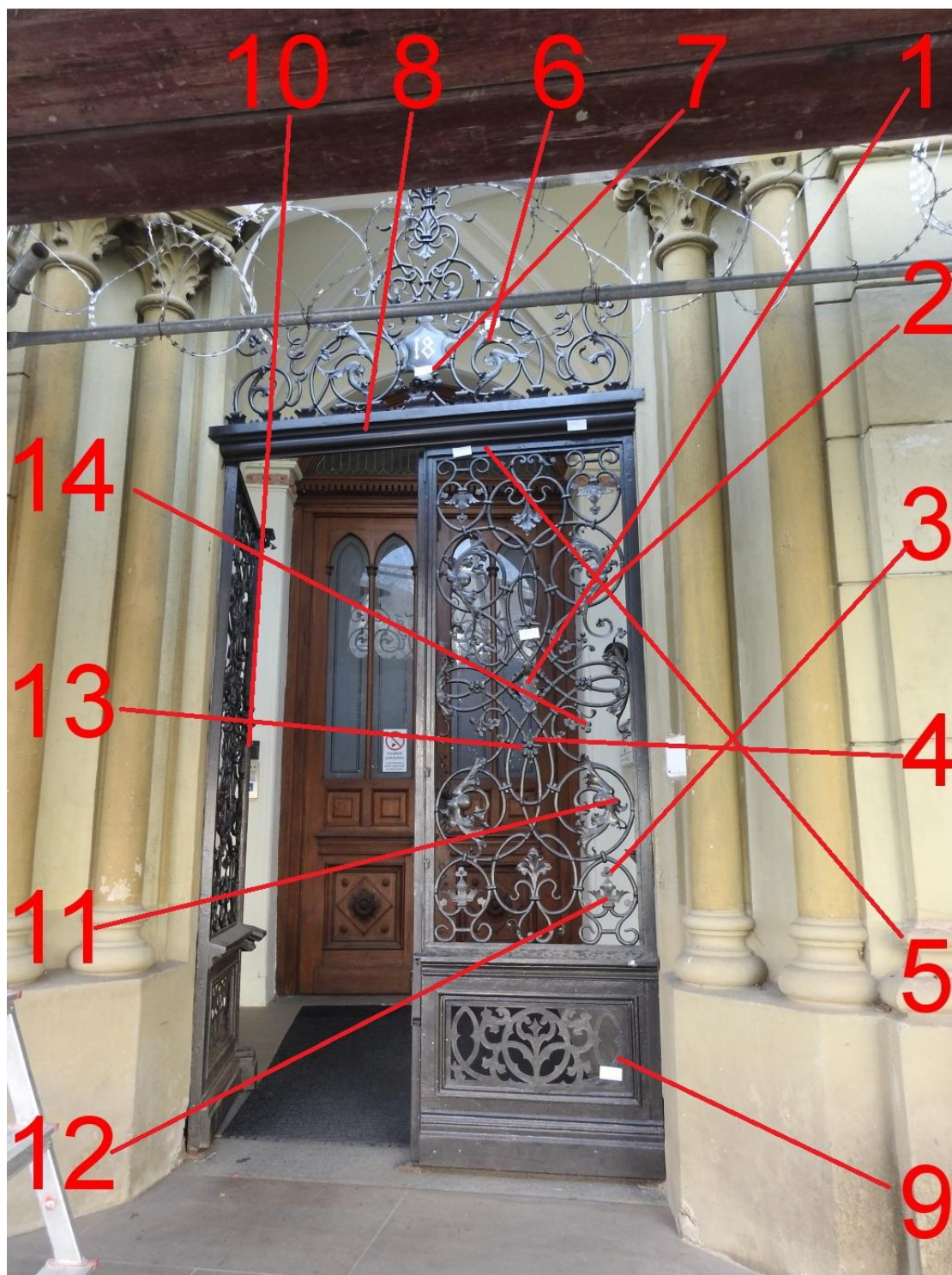

Oplechování prvků – silné znečištění a nefunkční hroty proti holubům

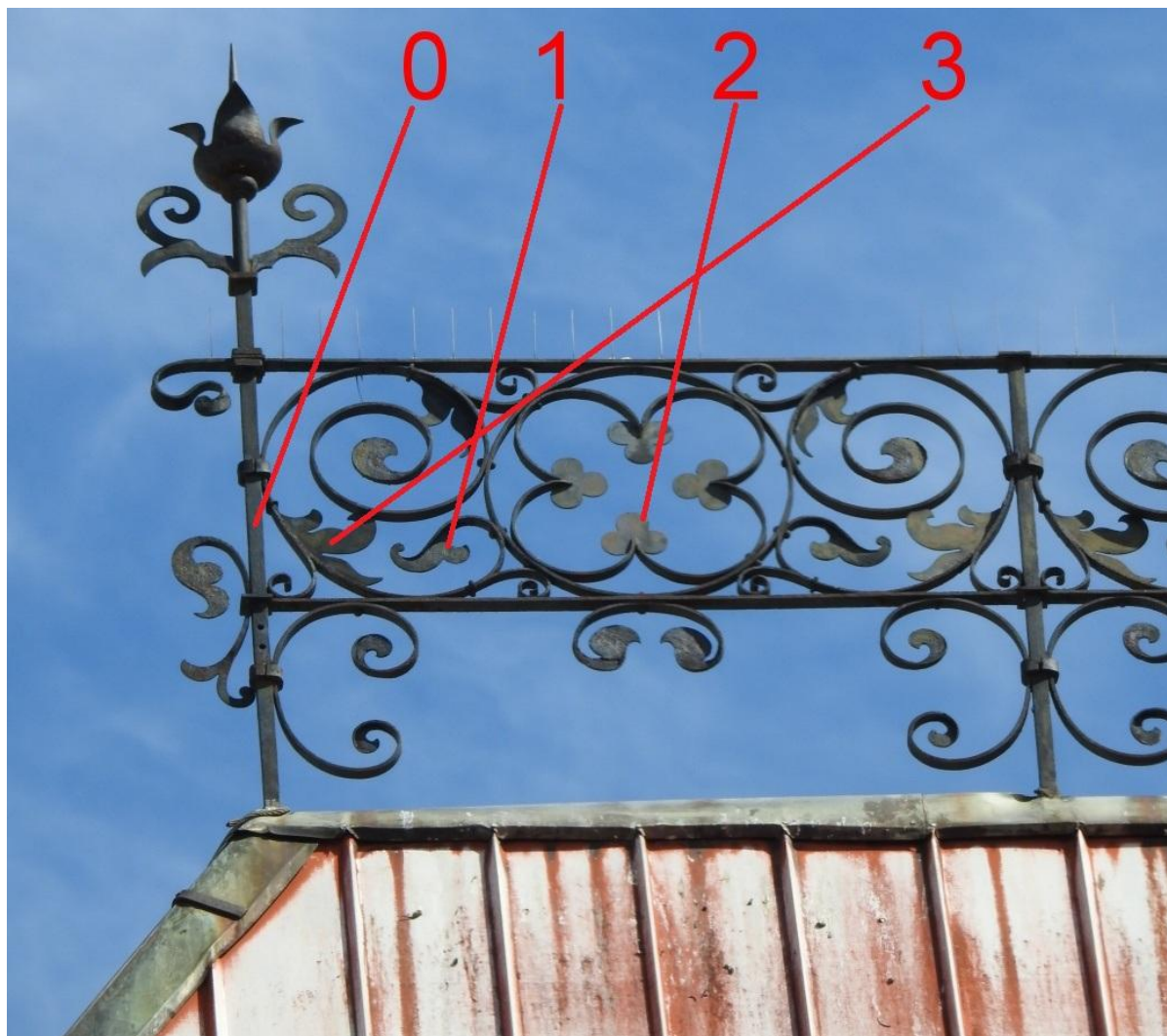

Místa odběru vzorků

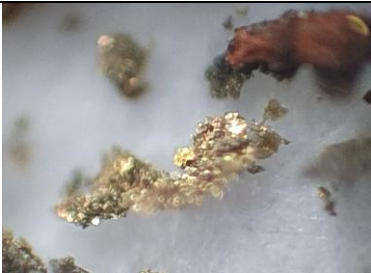

Vyznačení míst odběru vzorků mříže na hřebenu

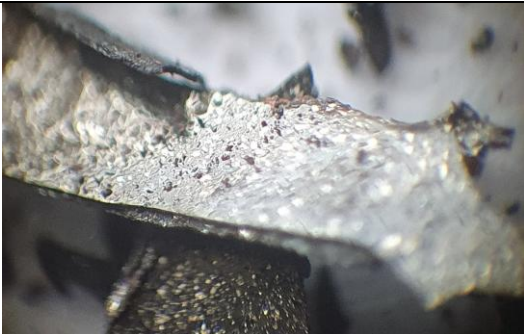
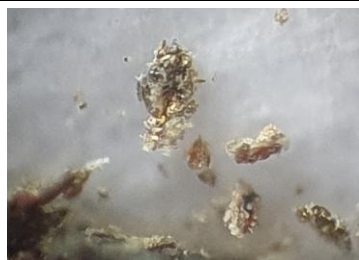
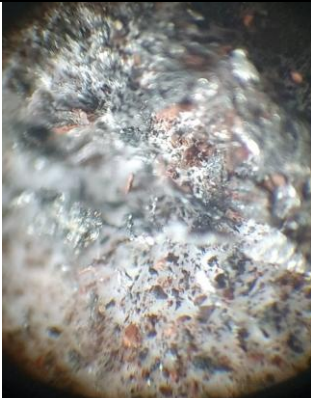

Vchodová mříž – vzorek č. 1 Středový štítek, pravá část mříže 1. Vrstva: Sn 2. Vrstva: Au 3. Vrstva: černá 4. Vrstva: červená 5. Vrstva: černá		
Vchodová mříž – vzorek č. 2 List pod „delfínem“ mikročástečky lesklého bílého kovu, Sn červená a černá barva		
Vchodová mříž – vz. č. 3 Trojlístek nad korunou mikročástečky lesklého bílého kovu, Sn červená a černá barva		
Vchodová mříž – vzorek č. 4 Čtyřlístek nad čtyřcípou hvězdou Mikročástečky lesklého bílého kovu (Sn), červená a černá barva		
Vchodová mříž – vz. č. 5 Rámová konstrukce otvíravého pravého křídla Silnější vrstva cínu, červená a černá barva		

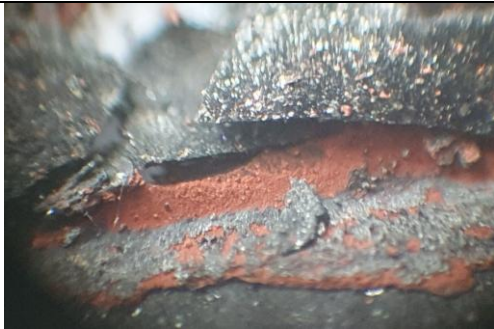
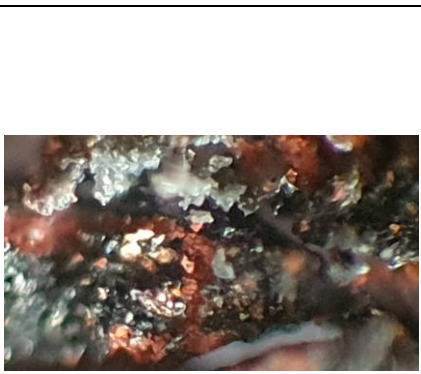
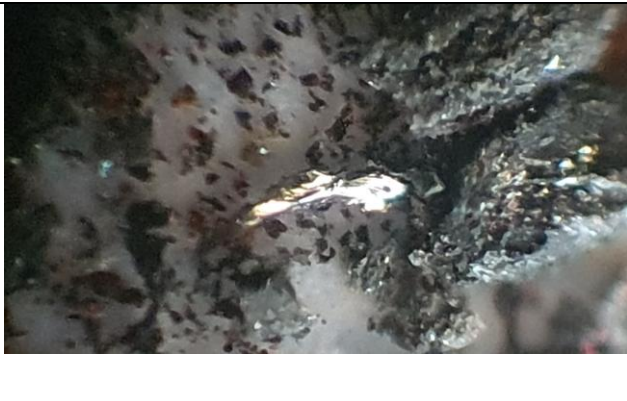

Vchodová mříž – vzorek č. 6 Kovaný list napravo od štítu s číslem popisným 1. Vrstva: Větší množství granulek bílého lesklého kovu- Sn souvislá vrstva 2. černá barva 3. vrstva: červená 4. vrstva: černá barva		
Vchodová mříž – vz. č. 7 Štít s číslem popisným 1. Vrstva: cín 2. Zelená + Au 3. vrstva: černá 4. červená 5. černá 6. černá	 	
Vchodová mříž – vz. Č. 8 Břevno vodorovné 1. Vrstva: cín- souvislá vrstva 2. vrstva: černá 3. červená 4. černá 5. černá		
Vchodová mříž – vzorek č. 9 Spodní část pravého křídla, prosekávaná výplň Mikročástečky lesklého bílého kovu (Sn), černá, červená a černá barva		

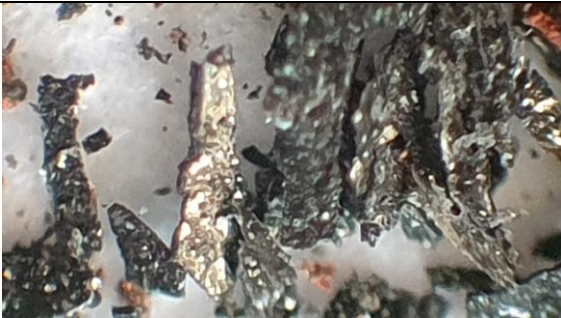
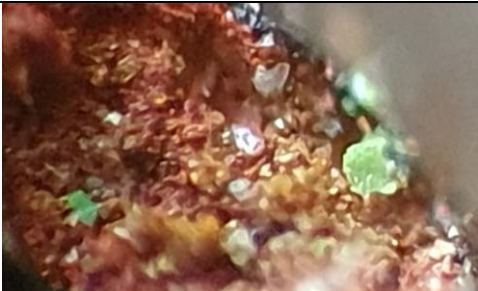

Vchodová mříž – vzorek č. 10 Levá strana mříže, list z klapačky Mikročástečky lesklého bílého kovu (Sn), červená a černá barva		
Vchodová mříž – vzorek č. 11 „delfín,, stylizovaná hlava 1. Vrstva: cín 2. vrstva: černá 3. červená 4. černá 5. černá 6. mikročástečky žlutého laku		
Vchodová mříž – vzorek č. 12 Královská korunka s trojlístkem 1. Vrstva: cín 2. vrstva: mikročástečky Au 3. červená 4. černá 5. černá 6. mikročástečky žlutého laku		
Vchodová mříž – vzorek č. 13 Čtyřcípá hvězdička vložená pod čtyřlístek 1. Vrstva: cín 2. vrstva: mikročástečky Au 3. červená 4. černá 5. černá mikročástečky žlutého laku		

Vchodová mříž – vzorek č. 14 Trojlístek s listem 1. Vrstva: cín 2. vrstva: černá 3. červená 4. černá 5. černá mikročástečky žlutého laku		
Mříž na hřebeni, vz. č. 0 Hlavní nosná tyč Černá a červená barva	Foto v mém archivu	
Mříž na hřebeni, vz. č. 1 Boční list Černá a červená barva	Foto v mém archivu	
Mříž na hřebeni, vz. č. 2 trojlístek mikročástečky bílého lesklého kovu – pravděpodobně Sn, mikročástečky červené, žluté okrové a zelené barvy		
Mříž na hřebeni, vz. č. 3 List Černá barva, mikročástečky sytě zelené barvy		

